

Ezker Berriaren hastapenak (1)

«Neomarxistak», «ezker berriak» eta horrelakoak ez dira talde jakinen bat. Esaterako, ezker berriak trotskistak direla esan dit oraintxe batek. Hala ere, kontzeptu horik* jeneralean ulertzen diren bezala ulertzekotan, nekez esan liteke horrelakorik. Beharbada, trotskisten batzuk «ezker berrien» artean aipa litezke, hori bai. Eta, duarik gabe, «ezker berrien» sorkundean trotskismoak zirikusirik izan du. Berdin maoismoak ere. Baina, dagoeneko,* neomarxistak (zaila da hauen definizio zehatzik ematea) nonnahi aurki daitezke: Alderdi Komunistetan ere bai.

«Neomarxista» nahiz «ezker berri», kontzeptu guztiz desegokiak dira: oso zaila gertatzen da, zein den halakoa seinalatzea. Jeneralean, izen horiekin **inspirazio** bat adierazi nahi izaten da. Inspirazio marxista ireki, dialektiko eta kritiko radikal bat. Baina kritikaren radikaltasuna eta marxismoaren irekitasuna modu eta neurri askotakoak izan daitezkeenez, klase askotako neomarxistak aurkitzen dira.

Lehenengo Mundu Gerraren ondorenean (eta bigarrenaren ondorenean berdintsu) ez zegoen demokrazia kritikaterik: antidemokratikotzat hartuko zintuzketen. Marxismoa demokraziaren kritika denez gero, marxista izatea izugarritzko zatarkeria zen mendebaldean;* eta zerbait zirèn mendebaldeko zientifikoak, marxismoa errebatitzera obligaturik sentitzen ziren. Jaungoikoak eta deabruak bakarrik dakite, berrogeitamar urte honetan marxismoa zenbat alde eta moldetan errebatitu den. Beti «zientifikoki», noski, mendebaldeko zientifiko bati dagoen moduan. Zientifikoentzat marxismoa ez zen serioan hartzeko gauzarik. Langile desesperatu batzuk* marxista izatea, tira, konpreni zitekeen. Baina intelektual prestu bat? Utikan* halakorik!

Bestetik, egia da, ekialdean* kultibatzen ari zirèn «marxismoak», erlijio edo mistika edo metafisikaren baten antz gehiago zuela, zientziarena baino: mendebaldeko intelektual eskeptiko, arrazionalista, hotzari apenas graziarik egin ziezaiokeen halako erlijio berri batek. Eta egia da, halaber,* marxismo hura* «la voz de su amo» bihurturik zegoela, lehenago esaten nuen moduan: bere buruaren autonomia galdu nahi ez duen mendebaldeko intelektual demokratik ezin onhar zezakeen halako dotrina ofizialik (eta ofizialtasunaren dotrina, gainera!).

Baina, mendebaldean bertan ere, izpiritu kritikoa kamustuta* zegoen, ia* hilda. Ez zen kritika marxistarik onhartzen: edozer gauza esan zitekeen, «askatasun» haundiak zeuden, baina, hori bai, demokrazien santutasuna ukitu gabe. Bestela, B. Russell bat izanda ere, aisa* buka zitekeen, gartzelan lo eginez. Eta problema hau eta hori eta bestea salatzen bazenituen, «zientifikoek» berehalaxe demostratuko zizuketen horien guztien «normaltasuna»: gauzak halaxe izatea baino beste erremediorik ez dago mundu honetan. Eta soluzio hau eta hori eskatzen baze-

nuen, ameslari inozo* bat eta iluso bat zinela esango zizuketen, konprentsiboak baziren. Bestela, okerragoak.

(Oraingo egoerak ordukoarekin izugarritzko antza dardukan moduan, orain ere berdintsu pasatzen da).

Ba zeuden, etsitu* gabe tradizio kritikoari jarraitzen zitzaizkion batzuk ere; eta inolaz ere ez ziren denak marxistak. (Beti aipatzen den halako bat, hain zuzen, Russell da). Ilustraziotik datozen joera enpiristek edo posibistek, ez dute beren desarroiloa inoiz zeharo gelditu. Baina ba zeuden, dogmakerietan erori* gabe, tradizio kritikoari jarraitzen zitzaizkion marxistak ere; orain «neomarxistak» edo neomarxismoaren gurasoak deitzen* ditugunak.

Bi zereginekin kausitzen* ziren hauk: marxismoa Ilustrazioaren tradizio bizian (orain guztiz motelduan) sar,* eta marxismo kritiko dialektikoa desarroila.

1. XIXgarren mendearen azken aldera, marxismoa Ilustrazioaren ondareko* beste joeretatik aparte gelditzen, bere baitan aislatuta,* Elizaren kredo batekin bezala bere sistemarekin nahikotuta. Aski* zuen bere burua. Esaterako, psikologiak eta soziologiak egiten zituztèn aurkipenak, ez zituen haintzakotzat* hartu eta probetxatu nahi. Neomarxistek, Marxen irakaspenei jarraitu arren, ez die, «marxista» ez diren zientziei eta zientzien emaitzei zaputz* egingo. Neomarxista bati ez zaio burutik pasatuko, Freud kondenatzea (ortodoksoek egin izan duten moduan). Beraz, marxista irekiak izango dira. Marxen zenbait uste abandonatzeko edo zuzentzeko ere irekiak. Marxismoa atzera* Ilustrazioaren tradizio barrura sartuko dute, eta tradizio honen faktore edo osagai bat bezala —beste askoren artean— erabiliko dute. Ez dago marxismoaren eksklusibismorik. Ba dakite, gainean gaduzkan lurra Ilustrazioarena dela, eta lurralde hau ureztatzen* eta hezatzan* duten erreka askotarik bat, Marx dela.

2. Esaten den bezala, marxismoak —marxismo ofizial leninistak batik* bat— dialektiko izateari utzi dio. Beraz, neomarxisten bigarren eginkizuna dialektika berrirabaztea izanen da. Modu guztiz diferentetan egingo da hori: esaterako, Horkheimer-ek, Lukács-ek eta egunotan Althusser-ek hiru modu oso diferentetan egin dizute hori. Baina denak ikusten ditugu, marxismoarentzat dialektika berrirabazten saiaturik.

JOXE AZURMENDI

die, **deutse**
dio, **deutso**
dit, **deust**
dizute, **deutsue**
litezke, **leitekez**
zaio, **jako**
zenituen, **zenduzan**

zeuden, **egozen**
zezakeen, **eikean**
ziezaiokeen, **eiskion**
zintuzketen, **zindukeezan**
zitekeen, **eitekean**
zitzaizkion, **jakozan**
zizuketen, **euskizuen**